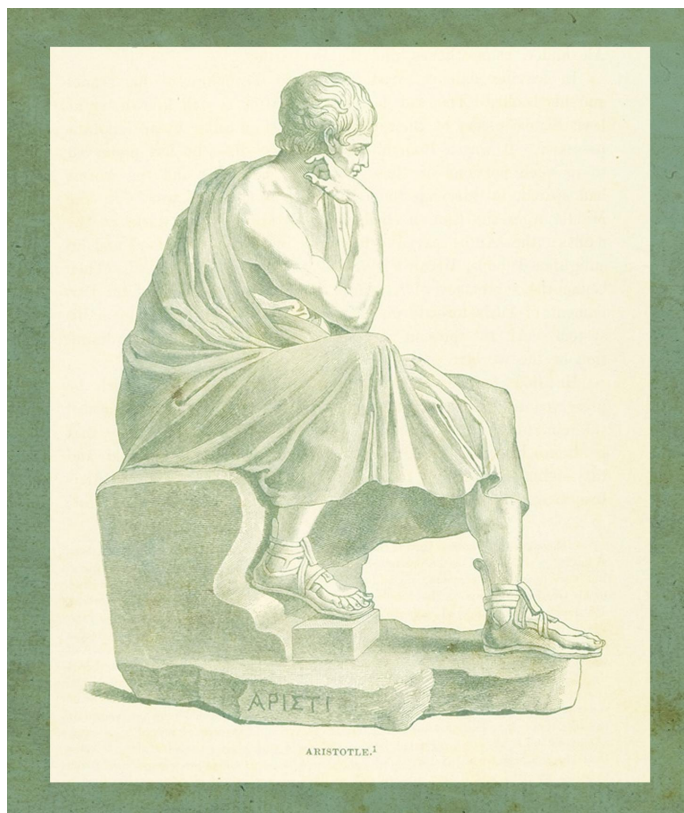

Предизвикателството Аристотел

национална конференция с международно участие

Програма и Резюмета

28–30 ноември 2016 г.
Софийски Университет „Св. Климент Охридски“
Аула, Зала 1, Зала 2, Нова конферентна зала

- © корица: Камелия Спасова
- © оформление: Велислава Тодорова
- © редакция: Елена Чорбаджиева и Димка Гичева-Гочева

Отпечатано в печатницата на Университетско Издателство „Св. Климент Охридски“

Предизвикателството Аристотел

национална конференция с международно участие

28–30 ноември 2016 г.

Софийски Университет „Св. Климент Охридски“

Конференцията се организира:

1. с подкрепата на Фонд „Научни изследвания“ на СУ „Св. Климент Охридски“ със средства, отпуснати целево от държавния бюджет за частично финансиране на научни форуми и съгласно условията на договор No 209 от 14 април 2016 г. от проектен екип;
2. с дарение, направено от г-жа Мария Николова чрез Асоциацията за развитие на университетското класическо образование (<https://aaduce.wordpress.com/>);
3. със средства на специалност Философия за отлично представяне в националната рейтингова система;

Организационен комитет:

председател: Хараламби Паницидис
членове: Иван Колев,
Димка Гичева-Гочева,
Камелия Спасова,
Зоя Христова-Димитрова,
Димитър Илиев,
Герасим Петрински,
Велислава Тодорова и
Елена Чорбаджиева.

28 ноември, понеделник

	АУЛА	
	Откриване	
9:30–10:00	Водещ: Иван Колев	
	Приветствия от ректора на СУ, от председателя на АРУКО и от председателя на организационния екип на конференцията	
	АУЛА	
10:00–10:45	Лидия Денкова: Прекрасните удоволствия	
	Водещ: Иван Колев	
10:45–11:00	Кафе-пауза	
	АУЛА	ЗАЛА 1
11:00–13:00	Секция <i>Първата философия</i> Водещ: Веселин Дафов	Секция <i>Етика и политическа теория</i> Водещ: Зоя Христова-Димитрова
11:00	Философията на Аристотел и онтологията на времевеенето Александър Андонов	Определенията за „удоволствие“ в „Никомахова етика“ според щастието, благомото и нравствеността Вероника Келбечева
11:30	Контра-възможност и $\delta\upsilon\nu\alpha\mu\iota\varsigma$ откъм концепта „пречупено въображение“ (виртуалистски медитации) Кристиян Енчев	Аристотеловите възгледи за политичността и щастието, модерният прочит на отношението етика/политика и съвременните етико-политически реалии Силвия Минева
12:00	Относно движението като запазваща се промяна на пространството Пламен Дамянов	Красотата – ентелехия. Към дефиницията на едно аристотелово понятие Петър Пламенов
12:30	Първото мислене – онтологията на всеобщото посочване Веселин Дафов	Към интерпретацията на Аристотел в „малката етика“ на Пол Рикър Иванка Райнова
13:00–14:00	Обедна почивка	

АУЛА		
14:00–14:30	Награждаване на първенците в ученическия конкурс „Моят Аристотел“ Водещ: Александър Андонов наградите ще връчи председателят на журито Хараламби Паницидис	
АУЛА		
14:30–15:30	Гизела Стрикер: <i>Aristotle’s Three Theories of Argument</i> Водещ: Александър Гънгов	
АУЛА		
15:30–16:30	Павел Грегориц: <i>Perceptual Grouping in Aristotle</i> Водещ: Владимир Маринов	
16:30–17:00	Кафе-пауза	
	КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА	ЗАЛА 1
17:00–19:00	Секция <i>Поетика и реторика</i> Водещ: Елия Маринова	Секция <i>Етика и политическа теория</i> Водещ: Силвия Минева
17:00	Случайност и съдба в „Поетика“ на Аристотел: статутята на Митий в Аргос Камелия Спасова	Кой поиска да убие Аристотел? Владимир Маринов
17:30	Apollonius Seguerianus и аристотелизмът в реториката на Късната античност Герасим Петрински	Идеята за справедливост, изразена в трактата „Политика“ на Аристотел Кирил Киров
18:00	Катарзисът в „Поетика“ на Аристотел Нонка Богомилова	Аристотел срещу икономическия догматизъм Иван Кацарски
18:30	Аристотел и поезията отвъд „Поетика“ Невена Панова	Аристотел и Марк Хараламби Паницидис
19:30–21:00	Коктейл за участниците и гостите	

29 ноември, вторник

	КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА	ЗАЛА 1
10:00–12:00	Секция <i>Varia</i> Водещ: Константин Янакиев	Секция <i>Диалектика и аналитика</i> Водещ: Елена Чорбаджиева
10:00	Some Medieval Readings of Aristotle’s Argument for the Collective Superiority of “the many” Мартин Осиковски	Аритметична интерпретация на Аристотеловата силогистика Анна Бешкова
10:30	Aristotle on the Divine Джон Дъдли	Теорията на предикацията и модалната силогистика на Аристотел Росен Люцканов
11:00	The Most Neglected Questions, or “Why Is the Sea Salty?” Димка Гичева-Гочева	Регистър на създението в логическото учение на Аристотел Силвия Кръстева
11:30	Genesis and the Priority of Energeia in <i>Met.</i> IX. 8 Марк Сентези	Понятието за логическо следване при Аристотел и неговите интерпретации Доротея Ангелова
12:00–12:30	Кафе-пауза	
12:30–13:30	АУЛА Стасинос Ставрианеас: <i>The Good, the Bad and the Ugly: Final Causes and their Failures in Aristotle’s Account of Animal Generation</i> Водещ: Димка Гочева	
13:30–15:00	Обедна почивка	
15:00–16:00	АУЛА Ишван Боднар: <i>Excellence, Striving and Serving a Goal: Some Teleological Structures in Aristotle’s Natural Philosophy</i> Водещ: Сергей Герджиков	
16:00–16:30	Кафе-пауза	

	КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА	ЗАЛА 1
16:30–19:00	Секция <i>Поетика и реторика</i> Водещ: Невена Панова	Секция <i>Dialectics, Analytic and Poetics</i> Водещ: Велислава Тодорова
16:30	Една българска „употреба“ на Аристотел Пламен Антов	Ammonius on “On Interpretation”: a Neoplatonic Reading on Aristotle’s theory of Names Роберта Бонано
17:00	Случайността на поетическото събитие според Аристотел Богдана Паскалева	Aristotle’s Treatment of Zeno’s Paradoxes Евгени Латинев
17:30	Симбиозата на реторика и естетика в трактата „Поетика“ на Аристотел Виржиния Радева	Aristotle’s Modal Syllogistics: Still “a Realm of Darkness” Благовест Моллов
18:00	Аристотел и следисториите на трагедията Димитър Божков	“Arabes... quales poetae scio ego.” (Why Petrarch Disdained the Arabic Poets or a Piece of the Aristotelian Reception in the Pre-Modern Europe) Димитър Драгнев
18:30	За добрия живот и за т.нар. „добро общество“ Петър Горанов	Logical Difficulty (<i>Aporia</i>) in Aristotle’s Theory of the Soul: Birth of the Creative Mind on the Ashes of the Soul Душица Джокич

30 ноември, сряда

	ΚΟΝΦΕΡΕΝΤΝΑ ΖΑΛΑ	ΖΑΛΑ 1
9:30–11:00	Секция <i>Ποητικά и ρε- τορικά</i> Водещ: Николай Гочев	Секция <i>Историческата сзда на аристотелиз- ма</i> Водещ: Тодор Тодоров
9:30	Обитаване и катарзис Таня Неделчева	Съпринадлежността на δύνα- μις и ἐνέργεια – опит върху Хайдегеровата рецепция на Аристотел Владимир Раденков
10:00	Аристотел за смешното и комедията Николай Гочев	За мисленето и интелекта в книга III на <i>De Anima</i> Христо Стоев
10:30	Πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει: Аристо- тел и българското просвет- но движение през втората четвърт на XIX век Драгомира Вълчева	De anima и коментарната тра- диция като извор и парадиг- ма за философската антропо- логия Иван Колев
11:00–11:30	Кафе-пауза	
	ΑΥΛΑ	
11:30–12:30	Кристоф Рап: <i>Sensible Substance according to Metaphysics H.2</i> Водещ: Здравко Попов	
12:30–14:00	Обедна почивка	
	ΚΟΝΦΕΡΕΝΤΝΑ ΖΑΛΑ	
14:00–15:00	Боян Манчев: <i>Възможност и промяна. Аристотеловата задача днес</i> Водещ: Богдана Паскалева	
15:00–15:30	Кафе-пауза	

	КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА	ЗАЛА 2
15:30–17:30	Секция <i>Poetics and Rhetoric</i> Водещ: Стефан Стефанов	Секция <i>Историческата създа на аристотелизма</i> Водещ: Димитър Божков
15:30	Could Aristotle Talk about <i>Mahabharata</i> ? Стефан Стефанов	Интерпретацията на понятието „начало“ в „Метафизика“ на Теофраст Зоя Христова-Димитрова
16:00	Aristotelian Terminology in Aristoxenus' <i>Elementa Rhythmica</i> Христо Тодоров	Οὐσία и ὑπόστασις във <i>Философски глави</i> на св. Йоан Дамаскин Галин Пенев
16:30	Eloquence as <i>Ēthomahia</i> : On the Aristotle's Rhetorical Paradigm in the Perspective of the Ancient Greek Oratorical Practice Методий Рождественски	Арабският Аристотел: между забравената наука и незабравеността на битието Тодор Тодоров
17:00	“Poetics” of Aristotle as Logic of Human Actions Георги Гочев	„Дописването“ на Аристотеловата <i>Поетика</i> в ренесансовите коментари от XVI–XVII век Елия Маринова
17:30–18:00	Кафе-пауза	
18:00–19:30	КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА Заклучителна дискусия: <i>Аристотел утре</i> Водещ: Димка Гочева	
20:00	КОНФЕРЕНТНА ЗАЛА Закриване и последна почерпка	

Философията на Аристотел и онтологията на времеенето

АЛЕКСАНДЪР АНДОНОВ

28.XI. 11:00 ч.

Философията на Аристотел в доклада се разглежда като основание и основа за философстване в доминирана от спецификата на пространството онтология. Използва се развитата от Анри Бергсон теза, че човешкият интелект „пространява универсума“ /Alfred Whitehead. *Process and Reality*. Corrected edition. NY, 1978. P. 209./, включително и разбирането си за време.

Авторът разбира пространството, времето и телесността като неделими, което означава, че не е възможно да се философства в измеренията на пространството без реално времеене. Приема се, че доминирането на пространствената онтология е по-скоро изискване, което се налага с оглед на социалните взаимоотношения и в този смисъл то е условно, зависи от предварително приети предпоставки.

Целта на автора е да покаже как основни положения на Аристотеловата философия, които задават устойчивост на интелекта да пространява смислите, съдържат в себе си времеене, изискват го, без него не биха се осъществили, въпреки че го отхвърлят. Защитавана се тезата, че това отношение към онтологията на времеенето от философията на Аристотел е резултат от ограниченото владение на протосубектната и субектната реалност, тяхното развитие и изменение.

Речник:

философията на Аристотел – широко известни основни положения от текстовете на Аристотел

времеене – процесът на изменение на единството на минало, настояще и бъдеще в конкретни реалности

пространство – заедност

пространяван универсум – разбиране на всеобщността в характеристиките на пространството

протосубектна реалност – отнасяща се със себе си, без самосъздаване и множествяване

субектна реалност – самосъздаваща се, която расте и се множествява

вява.

Понятието за логическо следване при Аристотел и неговите интерпретации

Доротей Ангелова

29.XI. 11:30 ч.

Докладът има за цел да представи понятието за логическо следване, което използва Аристотел и да бъдат анализирани неговите съществени характеристики. От друга страна, акцент ще бъде поставен и върху неговите различни интерпретации и най-вече върху особеностите му при опитите да бъде експлицирано чрез способите на съвременната логика. Друг фокус на доклада ще бъде съсредоточен върху възможностите на конексивната логика и релевантната логика да реализират основното изискване на Аристотел относно понятието за логическо следване, а именно от предпоставките в един логически извод необходимо да следва заключението, както и да предоставят логически средства, чрез които да се пренася информационното съдържание между тях – условие, което (за разлика от Аристотел) класическата логика и някои неklasически логики пренебрегват.

Катарзисът в „Поетика“ на Аристотел

Нонка Богомилова

28.XI. 18:00 ч.

В доклада се разглежда понятието „катарзис“ в контекста на цялостното разбиране на Аристотел за поезията, за нейната задача и смисъл. Проецират се някои съвременни трансформации и употреби на понятието, по-специално в психоаналитичната традиция.

Най-пренебрегваните въпроси за природата, или „Защо морето е солено?“

Димка Гичева-Гочева

29.XI. 11:00 ч.

Заглавието на доклада модифицира леко наименованието на част XXIII от голямото съчинение, наречено *Problemata physica*. То е

трето по големина в Аристотеловия корпус и някои учени отричат автентичността му. Дори и да е от по-късен автор, то ни казва много за духа на Ликейона като школа. Съчинението се състои от 38 части, в които поставените въпроси са много повече от загатнатите отговори, така както в книга Бета на *Метафизика* се поставят множество проблеми, повечето от които, но не абсолютно всички, се обсъждат по-нататък. В *Problemata* са поставени над 900 проблема, като преобладават въпросите за природата: основни питання за небето-космос и небесните светила, но и за земята (напр. за температурата и качествата на геотермалните води, както и причините за солеността на морето). Има и няколко етически, и математически, и механически, и музикално-акустичен трактат. Има част, посветена на филологията и реториката; няколко други по теми за здравето и общото физическо състояние; за болестите и лечението им; и т.н. С едно изречение: огромно разнообразие, което показва неизтощимото любопитство на истинския аристотелист за всичко в битието и човешкия живот. Затова Аристотеловата философия се характеризира като енциклопедична.

„Поетиката“ като логика на човешкото действие

ГЕОРГИ ГОЧЕВ

30.XI. 17:00 ч.

Аристотел се счита за баща едновременно на научната логика и философията на човешкото действие. Възниква въпросът как двете се отнасят помежду си – дали законите на истината в мисленето се отнасят и до действието, или действието има своя истина и своя логика? Докладът прави опит да покаже, че „Поетиката“ може да се разглежда и като един вид логика на човешките възможности.

Аристотел за смешното и комедията

НИКОЛАЙ ГОЧЕВ

30.XI. 10:00 ч.

В гл. 9 на „Поетиката“ Аристотел забелязва, че историята се отличава от поезията не по това, че е в немерена реч, а по това, че се занимава с единични и конкретни (*ta kat' hekaston*) неща, докато

поетът, макар и чрез наподобяване (mimesis) открива общите (ta katholou). Първите „подражатели“ обаче, имитирайки спонтанно и чрез импровизации (ek ton autoschediasmaton, гл. 4) не винаги съумяват да усетят тази разлика и затова техните произведения, макар и в мерена реч и с музикален съпровод, не винаги са поетически.

Така правят ямбографите, които се присмиват на конкретни исторически лица и заради конкретни техни качества и дела. Макар да са разсмивали слушателите си, те се доближавали повече до историографията (или ораторството) и следователно са били повече прозаисти, отколкото поети.

Омир пръв от известните ни автори създава комическа поема („Маргит“), в която героят е измислено лице, което попада във възможни, а не реално случили се смешни ситуации (гл. 4). Така че, доколкото знаем, той пръв въвежда смешното в поезията.

Така че според Аристотел и комедията, като поезия, е по-висша познавателна дейност в сравнение с историографията и ораторството, които са прозаически жанрове (занимаващи се с единичното). Така тя, заедно с трагедията и другите поетически видове се оказва по средата на пътя от прозата към философията, която, от своя страна не е нито проза, нито поезия, а е „наука“ (за началата).

За добрия живот и за т.нар. „добро общество“: аналогия, без която може

ПЕТЪР ГОРАНОВ

29.XI. 18:30 ч.

Ако за Аристотел етиката е свързана с изследването на **добрия**/благия живот (гр. εὖζωία: **благо**денствие – NE 1140a28), то извън философията на морала за етиката от модерен и след-модерен тип „задължението“ е да се следват практики на дискурсивна употреба на желанието; т.е. следване, преследване, ровене в подземията и насипите на **хубавия** живот.

В езиковата среда на гръцката античност, доброто/**добър** (ἀγαθός) представлява самоочевидно благо – свойство на характер, качество на душа, целесъобразност на предмет – за обозримата общност на полиса. Любопитен е фактът, че **благо**то/**блага** в множествено число (τὰ ἀγαθὰ) освен имоти и богатства – означава още

‘хранителни припаси’: добрите неща са пряко обвързани със стратегически режими на придобиване и утилизиращи тактики на поведение. В тази достопамятна черта на частично-доброто е съхранена навеки засипващата сила на цяло- доброто, което и до днес се натрапва в клишета като ‘държавен резерв’ или ‘военно временни запаси’. По аналогичен път може да се изтълкува и добродетелта. С гръцкото *ἀρετή* и с латинското *virtus* се обозначава качество, означаващо преди всичко добра направеност, завършена осъщественост; набор от смисли, запазен до днес в характеристиката ‘виртуозен’. Постепенно акцентът отвън преминава навътре и добродетелите започват да оказват самоцелна съпротива срещу актовата разпиляност на делника, стабилизирайки вътрешния център на характера около стойности на **доброто**.

Светът в своето прогресивно разширяване следва **силово** силовите линии на полето при всяко преместване на доброто, ала това не води непременно до разрастване на добрия живот, което е очевидно. Доброто – извън лошата обмяна на свободното преместване – е коефициент на постоянство, определящ скоростта на пълзене на склерозата върху кръвоносната система на навика. Обмяната на добрите елементи (добродетелите), която под диригентската палка на авторитетна власт (или почти същото – на традицията) се отлага отвътре по кръвоносните съдове на характера, склерозирайки в идеал, носещ познатия титул на „добрия човек“ – този непоклатим трегер на ценностите.

На отсрещната страна, симетрично стои „доброто общество“; то представлява разширено издание на играещия елит, генеалогично снизхождащ на по реда си към тесния аристократичен формат на човека в затвореното пространство на благата, които доброто дворцово общество пази ревниво за себе си.

Разбира се, ‘демократично’ не означава ‘добро’ общество в указания смисъл. Демократичното ядро на нрава е **най-малкото лошо**, застъпено в структурата на едно множество от „линейни сегменти“ (Делъоз и Гатари) по пътя на окрупняването на хората в света при подреждането им в хоризонтални обединения: еснафи и гилдии като за начало, после синдикати и корпорации, а за край по реда си – гражданското общество. Редно е в тази редица на порастване на човечеството да споменем и феномените на гражданската утилизация на човека от най- най- ново време; например: играещи-

те само като централни нападатели върху терена на гражданството НПО-та дотогава, докогато паричните потоци неволно ги преследват.

„Гражданството“ е причина за (само)развитие в случай, че в основата на неговите фигуративни единици (сумата от съседите на света) е положен мотивът за разширяване на благополучието в обозримо пространство-време. Всеки друг случай на употреба на гражданите за структурно „подобряване“ на света си е чиста проба историческо нахалство.

Свързването на възприятията при Аристотел¹

ПАВЕЛ ГРЕГОРИЧ

28.XI. 15:30 ч.

Когато гледаме един обект, виждаме неговия цвят, големина и форма. Цветът, големината и формата не са три независими една от друга характеристики, но се свързват в нашето възприятие, сиреч те оформят едно стабилно цяло. Това е важна черта на нашия възприетиен опит и аз бих твърдял, че Аристотел е разбирал това. Неговите разсъждения в *За душата* III и *За сетивното / De sensu* 7 ни позволяват да разграничим три различни случая на групиране на възприятията. Първият случай е свързването на онези, които Аристотел нарича специални и общи сетивновъзприемани (групиране между типове). Вторият случай е групирането на специални сетивновъзприемани, които принадлежат на различни сетива (свързване между модалности). Третият случай е групирането на специални сетивновъзприемани, които принадлежат на едно и също сетиво (едномодално групиране). В моя доклад ще се опитам да изследвам какво Аристотел има да каже за всеки един от тези случаи на свързване на възприятията.

¹Превод от английски: Димка Гичева-Гочева.

Относно движението като запазваща се промяна на пространството

Пламен Дамянов

28.XI. 12:00 ч.

В доклада разглеждам движенията на обектите в пространството, изхождайки от идеята за запазване на неговата промяна. Основната концепция е, че при неподвижност на даден обект, както и при механичното му движение, имайки предвид относителността на понятието „движение”, промяната на „пространството” с времето трябва да е една и съща. Съпоставям това виждане с идеите за движение в “пространство-времето” на И. Нютон, Г. Лайбниц и А. Айнщайн, във връзка с техните представи за пространство и време. Като пример ще разгледам движението на обекти по права линия, както и движението на два обекта в равнина.

Първото мислене – онтология на всеобщото посочване

Веселин Дафов

28.XI. 12:30 ч.

Докладът представя резултати от субектно-онтологическо изследване върху Първата философия на Аристотел във връзка с постиженията на *Органона*. Въпросите на категориалното мислене и сетивната интелигентност се обсъждат от гледна точка на онтология на всеобщността и изграждането (възникването) на мислещо и мислеща общност. Предлага се субектно-онтологическо тълкуване на реалността на именуването, посочването, въпроса, дефиницията и показването (доказването).

Контра-възможност и $\delta\upsilon\nu\alpha\mu\iota\varsigma$ откъм концепта „пречупено въображение“

Кристиян Енчев

28.XI. 11:30 ч.

В изложението си изхождам от идеята за *пречупено въображение*. Доколкото един образ в своята пластичност получава „освобождение за родство“ като придатък към собствения дефицит за точно

възпроизвеждане на себе си в повторението, можем да наречем това въображение „пречупено“ в разцепването му на *сила* и *безсилие* – две взаимно скачени страни на **δύναμις**. Самото въображение в автоафекцията прави собственото си презентирание *невъзможно*, *невъобразимо*, и това е въображението като безсилие. От друга страна, позицията на власт в пробива на трансценденталните понятия е сингуларна – образната освободеност за родство е явима откъм този пробив без предзададеност. Елементът на сингуларност препраща към „сила“, но вече като приплъзване към *можещото-да-не-може* въображение, носещо „непредопределена възможност за различни овременявания“. Оттук произтича възможността за свързване на **δύναμις** с *контра-възможност*.

Аристотел срещу икономическия догматизъм

Иван Кацарски

28.XI. 18:00 ч.

В последните две столетия се установява като господстващ възгледът за икономиката като автономна сфера и икономическия растеж като самоцел. Това разбиране е в основата на политики и практики, които на свой ред обуславят тенденции към социално отчуждение и дехуманизация.

Политиките и практиките на икономизма днес изглеждат като нещо естествено. Техните основания обаче съвсем не са безпроблемни и непоклатими. Един от най-добрите начини да осъзнаем това е да се опрем върху икономическите идеи на Аристотел. Докладът има за цел да покаже критическия потенциал на тези идеи по отношение на господстващия Aristotle against economic dogmatism.

Определенията за „удоволствие“ в „Никомахова етика“ според щастието, благо и нравствеността

Вероника Келвечева

28.XI. 11:00 ч.

Удоволствието се определя в „Никомахова етика“ като най-близко до човешката ни природа, защото всички го избират заради самото него. Това определение се отнася и за благо, което е централен

проблем в произведението. Интересно е да се разгледа дали този естествен стремеж – удоволствието, е склонност на душата извън добродетелите или в някаква степен и благо и нравствеността не са в противоречие с търсенето на удоволствие.

Удоволствието не е поставено като централен проблем в „Никомахова етика“, а е разгледано по отношение на други етически норми. Природата му се определя или съобразно приятните неща, или като отрицание на страданието, но винаги се дефинира спрямо нещо друго. Настоящото изследване разглежда мястото и възможността за удоволствие спрямо дефинициите за щастие, благо и нравственост, които са основни тематични моменти в моралните философски възгледи на Аристотел.

Идеята за справедливост, изразена в трактата „Политика“ на Аристотел

Кирил Киров

28.XI. 17:30 ч.

Докладът разкрива основна идея в произведението „Политика“ на Аристотел – идеята за справедливостта. Авторът проучва тази идея и съвременното ѝ приложение в правото.

В първата част на доклада се разкрива Аристотеловото разбиране за справедливостта. В трактата „Политика“ Аристотел изгражда модел за идеална държава. И във връзка с този модел той обсъжда и други въпроси. Например въпросите: за целта на държавата; за справедливостта при различните форми на управление.

Според Аристотел целта на държавата е добрият живот. Политическата общност има за цел добрите постъпки, а не просто съвместния живот.

Справедливостта е основна идея и основно понятие в трактата „Политика“. Аристотел отбелязва, че във всички умения и изкуства, както и в политическото умение, целта е някакво благо. Политическото благо е справедливостта. Тя е общополезното. Според Аристотел справедливостта е обща добродетел, след която трябва да следват всички други.

Придържайки се към идеите и мислите на Аристотел, изразени в произведението, и анализирайки ги, авторът установява, че Аристотел очертава два вида справедливост: дистрибутивна/разпредели-

телна/ и корективна. И двата вида справедливост съдържат идеята за налагане на равна мярка. За Аристотел справедливостта означава равенство.

Друга част от доклада е проучване на влиянието на гръцката философия и идеята за справедливост при Аристотел върху римската справедливост.

В следваща част на доклада се разглежда развитието на принципа за справедливост от древността до началото на 21 век.

В последната част на доклада се анализира връзката правосъдие и справедливост. Разкрива се значението на справедливостта за правото и на правото за справедливостта.

Ключови думи – справедливост, право, държава, закон.

De Anima и коментарната традиция като извор и парадигма за философската антропология

ИВАН КОЛЕВ

30.XI. 10:30 ч.

Докладът има за цел да представи разяснения относно метафизичното дефиниране на човека като „модално същество“ (Колев, *Битие и възможност*, 2011) и изграждането на философска антропология на тази основа (Колев, *Философска антропология. Идея, генезис, етапи*, 2013) като повлияни от *De Anima* на Аристотел и коментарната традиция.

Метафизиката на човешкото същество в *De Anima*, въведена чрез триадата *dunamis-energeia-entelecheia*, повлиява върху появата на названието *anthropologia* през XVI в. (Magnus Hundt, *Anthropologium*, 1501) и неговото утвърждаване през XVIII в. (подпомогнато от идеите на „vernünftige Ärzte“ в Хале) като учение за „цялостния човек“ („der ganze Mensch“).

Регистър на съждението в логическото учение на Аристотел

Силвия Кръстева

29.XI. 11:00 ч.

Докладът ще следва линията на водещите и основни моменти в изграждането на Аристотеловата теория на съждението. И макар така темата да е обхватна по своето задаване, ще фиксираме ключови моменти, които да формират един собствен логически регистър на съждението, както Аристотел го извлича и дефинира и както го структурира и проектира. Тази задача ще бъде постигната през централните тези и дийрези, които Аристотел предлага в основните съчинения от своя *Органон*. Все пак регистърът на съждението ще има за цел да ги фокусира, но и да покаже някои интересни и конструктивни възможности на съждението в неговото поставяне като базисен компонент на логическия анализ на мисленето.

Първо ще ни интересува извеждането на основните структурообразуващи елементи на съждението, които Аристотел извлича, основно в *Категории* и *За тълкуването*, такива че да схематизират изказването, отделяйки го като устойчива структура в хода на описващото слово. С позиционирането на подлежащото и предикацията в самото изказване, Аристотел разгръща детайлен анализ на неговата комбинаторика и схематика, но вече като предпоставка – оформено съждение, което влиза в изграждането на силогизма – в *Първа* и *Втора аналитики*. Тук се разгръщат логическите възможности на S-P структурата, въведена в своята количествена и качествена форма. Но не толкова тези възможности ще са обект на интерес в доклада, колкото въвеждането на единичните и безкрайните съждения като възможни предпоставки в силогизма или като типове съждения в умозаключителните структури. И това е тъкмо с оглед на едно излизане от чисто логическите рамки на съждението като силогистична предпоставка. Затова и следващата стъпка в регистъра на съждението ще е поставянето му в мащаба на диалектическото разсъждение в *Топика*, което дава поглед към естествената аргументативна структура и на доказателството, но и на изграждането на структури от съждения. И накрая, тъкмо отварянето на съждението към аргументативните структури ще го постави в пълния му мащаб – спрямо участието му в типове умо-

заклучителни структури като средство за изграждане на умозаклученията и доказателствата. Като тук фокусът ще бъде предимно върху логическите възможности на съждението за дефинирането и първоначалната схематика на индукцията. Задачата е мащабна, но това би изисквало едно възможно построяване на първотопичен регистър на съждението в обхода на Аристотеловия логически корпус от централната позиция на съждението.

Теорията на предикацията и модалната силогистика на Аристотел

РОСЕН ЛЮЦКАНОВ

29.XI. 10:30 ч.

За разлика от асерторичната силогистика, която чак до началото на ХХ век служи като еталон за логическа строгост и съвършенство, модалната силогистика е съпътствана от критики и съмнения през цялата си история. Още някои от античните коментатори изразяват съмнения в част от модалните постулати, върху които тя е основана от Аристотел, а в наши дни към нея биват отправяни обвинения във вътрешна несъгласуваност или дори противоречивост. По тази причина реконструктивните анализи, които използват днешната модална логика като еталон, към който следва да бъде натъкмен модалният фрагмент на силогистиката на Аристотел, преобладават над конструктивните, които се стремят да демонстрират формалната непротиворечивост на колкото се може по-голям неин фрагмент. Безспорно най-значимият опит, екземплифициращ конструктивния подход, е публикуваното през 2013 г. монографично изследване на Марко Малинк „Аристотеловата модална силогистика“. Макар да не успява да формализира всички аргументи, изложени от Аристотел в „Първа аналитика“, Малинк построява формална система, в която всички експлицитно приети от Аристотел модални силогизми се оказват валидни, а всички отхвърлени модални силогизми – невалидни. Тъй като до този момент никой не е успявал да направи това, можем да твърдим, че изследването на Малинк се приближава повече от всяко друго преди него до разбулването на тайната на модалната силогистика. Настоящият текст се фокусира върху един конкретен аспект на формализацията на Малинк – постулатите, отнасящи се до логическите отношения на съвместимост

или несъвместимост между модализирани пропозиции. Това не е произволен избор, тъй като тъкмо част от тези постулати привличат критичното внимание на изследователите. Как е възможно e_Q -предикацията да е съвместима с a_N -предикация? Защо в модалната силогистика не се използва принципът за N-X субординация? Защо според Аристотел термините „здрав“ и „болен“ не са необходимо несъвместими? На какво се дължи асиметричното третиране на модалната N-Q опозиция между утвърдителни и отрицателни пропозиции? Какви са мотивите за приемане на принципа за реализация на Q-предикацията? Изглежда отговорите на поне част от тези въпроси се крият в някои ключови разграничения, почерпени от теорията на предикацията, каквато тя е изложена в „Категории“ и „Топика“: между същностна и необходима предикация, между естествена и неестествена предикация, между изразяващи същност и субстанция термини. Имайки пред очи тези разграничения, можем не само да оценим справедливостта на критиките срещу Аристотел, но и да потърсим по-адекватни възможности за формализация на автентичната му логическа теория, използвайки математическите инструменти на съвременната философска логика.

Кой поиска да убие Аристотел?

Владимир Маринов

28.XI. 17:00 ч.

В края на своя живот Аристотел се оказва поредният гръцки мислител, призован пред съда на класическа Атина, като единствено навременното му бягство в Халкида го спасява от споделяне на Сократовата участ. Изследователите са склонни да обясняват този епизод от биографията на Философа най-вече с политическите му връзки и обществената конюнктура, оставяйки често на заден план морално-философските основания за това обвинение. Ето защо в доклада си ще се опитам да проследя онези главни нишки в етическото учение на Аристотел, които – по всичко личи – са били в конфликт с разбиранията на масовия атинянин от края на IV в. пр. Хр. По този начин се надявам да очертая и по-общия контекст, в който е станало възможно общественото преследване на Философа.

„Дописването“ на Аристотеловата *Поетика* в ренесансовите коментари от XVI-XVII век

Елия Маринова

30.XI. 17:00 ч.

Първият отпечатан коментар към *Поетика*, *In librum Aristotelis de arte poetica explicationes* на Франческо Робортело от 1548 г., последван от коментарите на Ломбарди, Ветори и Каstellветро, слага начало на продуктивната рецепция на Аристотеловия трактат. Горна граница на този феномен в рамките на хуманистичната коментарна практика е публикуването на *Constitutio tragoediae* (1611 г.) на Даниел Хейнс, която първоначално е замислена като парафраза на част от *Поетика*. Традиционно тези ранни интерпретативни опити се игнорират заради сравнително рудиментарния им терминологичен език, липсата към онзи момент на достатъчно информация за култовия контекст на раждането на драмата и (в някои случаи) застъпването на един псевдо-Аристотелов възглед за поезията. Целта на доклада е да даде по-точна представа за съдържанието на тези коментари и да покаже какво им дължат съвременните тексткритика, литературна критика и академичен коментар в разбирането на Аристотеловия *liber obscurissimus*. Фокус на доклада са различните стратегии на „дописване“ на коментирания оригинален текст, които откриваме у Робортело и Хейнс: Робортело добавя към коментара си пет малки трактата, посветени на онези жанрове, чието изложение липсва в запазенния текст на *Поетика*, при което екстраполира онова, което смята за „поетологични принципи“ на Аристотел. От друга страна, различаването *paideia* – *melopoia*, т.е. техническо – боговдъхновено (присъщо единствено на поезията) знание, е ключът към противоречивата позиция на Хейнс, който застъпва неоплатоническото разбиране за поезията като *prisca sapientia*, и същевременно признава валидността на анализа в *Поетика*.

Аристотеловите възгледи за политичността и щастието, модерният прочит на отношението етика/политика и съвременните етико-политически реалии

Силвия Минева

28.XI. 11:30 ч.

Фокус на доклада е интерпретацията на Аристотеловите идеи за човека като гражданин, политично същество и щастлив в контекста на емблематични за модерността идеи и представи за отношението на етика и политика като концепцията на Н. Макиавели, тяхната теоретична рефлексия от страна на М. Вебер и на концепциите за съвременното общество и свят като общество на риска и свят на глобализацията, предложени З. Бауман и У. Бек. Целта е на базата на сравнителен анализ да се открие непреходното заради общочовешкото си значение разбиране на Аристотел за човека като щастлив, защото е гражданин и за гражданина като щастлив, защото е човек.

Обитаване и катарзис

Таня Неделчева

30.XI. 9:30 ч.

Докладът е опит да се защити идеята за едно по-разширено разбиране на Аристотеловото понятие за катарзис като се свърже с обитаването. Обитаването все още не е социологическа категория, но нейният смислов потенциал ще наложи въвеждането ѝ в речника на обществоведите. Обитаването е съсредоточието на съществуването на човека, в което той е онтологично защитен и именно с това предизвиква катарзис-ефект. Описанието на качеството на живота на гърците от Аристотел дава основание за подобно смислово разширяване на понятието „катарзис“.

Ключови думи: катарзис, домуване, обитаване, качество на живота.

Маркс и Аристотел

Хараламби Паницидис

28.XI. 18:30 ч.

Всяко общество мисли себе си – и на нивото на всекидневното съзнание, и на нивото на теорията. Естествено е, че на всяко от тях се правят опити обществото да бъде познато в определени свои характеристики, т.е. да бъде разбрано. Казаното се отнася до очевидни неща. По-сложно става, когато се правят опити да се разбере защо някои общи, съществени характеристики, валидни за всяка обществена форма, остават недоизяснени, недообяснени в исторически план, в контекста на определена, по-ранна обществена форма. Тук вече стъпваме на нивото на високата теория. Коя е причината конкретно теоретично обяснение да остане, въпреки своето усилие да го разбере, при феноменологията на едно явление? В „слабостта“ на теорията или трябва да потърсим на какво се дължи тази „слабост“? В този текст ще бъде разгледано именно отношението теория-общество (от гледна точка на неговата икономическа структура) през призмата на отношението на Маркс към Аристотел. Ще се опитам да обясня важността на Марксовите позовавания на Аристотел в първа глава на Капиталът. Става въпрос за пресрещането на два теоретични синтеза. Този на Аристотел и този на Маркс.

Аристотел и поезията отвъд „Поетика“

НЕВЕНА ПАНОВА

28.XI. 18:30 ч.

Докладът има за цел да представи и коментира как Аристотел използва поезията като извор и аргумент при изказването на свои философски тези, непряко свързани с поетически проблеми. Интересът ни е насочен както към възможността за своеобразно каталогизиране на използваните фрагменти, така и към проследяване на евентуалното оценностяване и жанрово разграничаване на поетическите цитати (с акцент върху епоса и лириката), въпреки че началната ни изследователска хипотеза сочи по-скоро към привличането им като универсален и познат корпус, предаващ (формулно) знание по различни въпроси. За да се постигне обзримост

на проучването, то ще бъде съсредоточено върху отделни произведения като „Политика“, „Атинската полития“, „Никомахова етика“. Разбира се, основни теоретични положения от „Поетика“ (и „Реторика“), представящи главно Аристотелово разбиране за жанровия и перформативен контекст на разглежданите поетически фрагменти, също ще бъдат включени в подкрепа или в опозиция на отношението му към поезията според свидетелствата от другите, фокусни в случая, произведения.

Случайността на поетическото събитие според Аристотел

Богдана Паскалева

29.XI. 17:00 ч.

Докладът ще се опита да направи прочит на философията на поетическото събитие, така както е описано в глава 9 от „Поетиката“ на Аристотел (1452a2 – 11), разглеждайки го през призмата на онези пасажии от „Физика“, които се отнасят до принципите на случване в природата, по-специално върху понятията $\tauύχη$ и $\alphaὐτόματον$ от глави 4 – 9, книга II (195b31 – 200b8). Ще се опита да покажем, че поетическото събитие (т.е. събитието на трагедията, онова, което конституира нейния $\muύθος$) е управлявано от логика, сходна до тази на случайното и самопроизволното, но не съвсем същата. Тази логика ще бъде изведена през учението за четирите причини и специфичната констелация, в която те се подреждат при случването на събитието $\alphaὐτὸ τύχης$. В същото време ще се опита да посочим по какъв начин събитието в трагедията (поетическото събитие) се отличава от физическото, като придава специфична осмисленост на идеята за $\tauύχη$, знание за която става достъпно единствено през и благодарение на поезията. В заключение ще интерпретираме взаимоотношението между съдба и случайност в трагедията като едновременно обяснимо и необяснимо от гледна точка на физиката.

Οὐσία и ὑπόστασις във *Философски глави* на св. Йоан Дамаскин

ГАЛИН ПЕНЕВ

30.XI. 16:00 ч.

Рецепцията на Аристотеловата философия, в частност на понятията *ousia* и *hypostasis*, у св. Йоан Дамаскин е своеобразен център на цялото му съчинение *Философски глави*. Прочитът на тези две централни понятия е продиктуван у него от догматиката на тринитарното богословие. От друга страна те имат значение и за формирането на аргументацията на иконопочитанието у св. Йоан Дамаскин. Приемственост в съвременната философия с тази линия на интерпретация на *hypostasis* може да се открие във *Философия на името* на Алексей Лосев. Задачата на доклада е да очертае общите рамки на въпросната приемственост.

Аnonymus Seguerianus и аристотелизмът в реториката на Късната античност

ГЕРАСИМ ПЕТРИНСКИ

28.XI. 17:30 ч.

Реториката на късната античност е преди всичко платонична по своята философска база. Тази тенденция личи добре в текстовете, които формират ядрото на т.нар. „Реторически канон“ и които принадлежат или се приписват на Хермоген от Тарс („За идеите“ / „За формите на стила“, „За пренията“, „За намирането“, „За метода“) – всички те акцентират преди всичко върху теорията на стила, избилстват от платонична терминология и от препратки към Платоновите диалози. През II-VI в. с реторика се занимават преди всичко интелектуалци, които се самоопределят като „платоници“ и преподават в многобройните философски школи на късноантичния свят. При все това, аристотелизмът с неговата класификация на ораторските жанрове и с отчетливия уклон към логическа аргументация не се изгубва напълно. Настоящото изложение е посветено именно на един от малкото „аристотелистки“ реторически трактати – т.нар. „Сегериански аноним“, открит през 1843 г.

Красотата—ентелехия. Към дефиницията на едно аристотелово понятие

ПЕТЪР ПЛАМЕНОВ

28.XI. 12:00 ч.

Чрез понятието ентелехия Аристотел по някакъв начин развива сократическата концепция за целесъобразността и телеологизма, а от друга същностно коригира Платоновия ейдетизъм. Най-вероятно, поне поради липса на сигурни писмени свидетелства, терминът ентелехия (ἐντελέχεια) да е дело на самия Стагирит, негов собствен неологизъм, тъй като не се среща никъде преди това, но и тъй като отлично отговаря на необходимостите на основните мисловни тенденции и в неговото учение, което съчетатава в себе си както ноологическа прецизност, антропологическа промисленост и спонтанен органицизъм. Посредством понятието ентелехия Аристотеловата философия се опитва да създаде гъвкава, дори еластична, мислова дъга, която да свърже или поне да покаже взаимосвързаността между потенциалност и енергия, между способност—възможност и реализация, между устременост—наклонност и реализация. Ентелехията следва да означаи действителността (битието) и завършеността (осъществеността) на всяка вещь, но и на живото същество, и не на последно място, понятието указва как на територията на вещьта потенциалността достига до действително съществуване, като тази ентелехия има ноологичен елемент – т.е. е следствие от разумността на битието и от неговата нескритост—истина, която може да бъде разбрана. Следователно ентелехията е душата, осъществената цел – функционална форма. От тук идват в понятието не само онтологичните обертонове, космологическата му основа, но и фундаменталната му функционалистична ориентираност. Толкова доколколкото още сократическата мисъл откроява нееднозначната природа на естетическото, а именно сетивно-умното му начало, факта, че красотата започва със сетивната спонтанност, но е невъзможна без разбирането, без дейността на ума, то тогава става ясно защо красотата според Аристотел е не просто ейдос, а ентелехия—целесъобразност, която единява формалната изразителност и ноологическата ѝ реалност. Красотата е ентелехичната пълнота в естетическия идеал калокагатия и ноологическият елемент в мига на катаристичното прозрение. С основание можем да твърдим, че в

Аристотеловата естетика ентелехия е понятие със средищно значение.

Още древните автори предлагат две основни етимологии за понятието. Първата от конструкцията ἐντελεῶς ἔχειν, т.е. съществувам в състояние на пълнота, завършеност – максимална осъщественост, а втората от израза τέλος ἐν ἑαυτῷ ἔχειν, т.е. имам, нося в себе си своята цел, своето предназначение и завършеност – съвършенство (от старогр. ез., където “τέλος” телос – означава както цел, така и край).

Многозначността на античните понятия, тяхната едновременно етическа и естетическа функционалност, окраска, прекрасно може да се онагледят тъкмо чрез понятия като ентелехия или калокагатия. Защото, ако е вярно, че Аристотел твърди, че щастливият човек не е онзи, който е натрупал богатства или е придобил войнска слава и почести, а е онзи, който е развил всички способности на своята душа – т.е. е осъществил ентелехията на своя живот, то също така е вярно, че красотата е особена онтологическа плътност и ентелехично „е-ене“. Защото и „действителният човек създава човека от потенциално съществуващия човек“ (вж. „Физика“, 202/ а,11).

Съпринадлежността на δύναμις и ἐνέργεια – опит върху Хайдегеровата рецепция на Аристотел

Владимир Раденков

30.XI. 9:30 ч.

Докладът опитва една мисловна възможност, разкриваща се в отнасянето на осъщественото от Хайдегер тълкуване на δύναμις и ἐνέργεια към негови собствени философски конструкции. Най-напред ще бъде изложена в основни линии показаната от немския мислител съпринадлежност на двете Аристотелови понятия. По-нататък δύναμις ще бъде интерпретирано като забягване напред в една надхвърляща наличното възможност на екзистенцията, т.е. като времеви екстаз на бъдещето, а ἐνέργεια – като едно предваряващо наличния Аз разположение, т.е. като времеви екстаз на бивалото. Накрая ще бъде изтъкнато, че макар наличният и притежаващ определени способности Аз да произхожда от екзистенцията като

може да се бъде посредством модификация на времевите екстази, „емпиричният“ човек съществува едновременно и в двата аспекта; че във всяко несекидневно отнасяне към биващото интерферират разполагаемият инвентар на кривоизбрания като налична възможност *δύναμις* и трансцендиращият наличното хоризонт на съпринадлежащите си *δύναμις* и *ἐνέργεια*, който представлява времево конституирана взаимовръзка на съдържания, определени от мястото си в нея; че в „кайросите“ на това пресичане между времето на калейдоскопичното едно-и-също и времето на събитийно разкриващото се притежаваните от Аза възможности претърпяват „метафорично“ изместване, а екстатичните възможности на екзистенцията биват „бриколажно“ полуизтръгнати от „органичния“ им контекст.

Симбиозата на реторика и естетика в трактата *Поетика* на Аристотел

Виржиния Радева

29.XI. 17:30 ч.

Докладът е посветен на интересен и недостатъчно изследван проблем – интерференцията и симбиозата на реторика и естетика в трактата *Поетика* на Аристотел.

Трактатът *Поетика* на Аристотел е твърде значим както от философска гледна точка така и от позициите на естетиката на литературата и реториката, защото съдържа интересни мисли, които са съществени и за философи, и за литературоведи. В доклада се разглеждат различни глави от трактата, които поставят общи въпроси на всяко произведение, за да има то художествена стойност. Когато Аристотел разглежда различните жанрове – трагедия и комедия, той недвусмислено изразява разликата в сюжета и специфичните емоции, които предизвикват така трагедията. Според Аристотел тя предизвиква състрадание и страх, докато комедията – смях, поради изразена прилика. Тук именно е поставен акцентът върху трагичната вина, която предизвиква състрадание, мъка и плач. Другият въпрос, до който опира естетиката у Аристотел е проблемът за иронията – тя е присъща на великодушния и благороден човек, който чрез нея отрицателното чрез положителна оценка и обратно. Иро-

нията е средство за въздействие и в реториката, защото чрез нея ораторът в прав текст може да открие положителното въздействие чрез отрицателното и отрицателното въздействие чрез положителното изразяване. Тук се прави паралел за диференция специфика на иронията при Сократ и Платон и тази на Аристотел. Ако при Сократ и Платон тя е тънка насмешка и ирония, то при Аристотел е тънка мисъл – безкористно отрицание и обръщане на човека към един духовен катарзис – тук има и акцент, и апломб, така че не се прекъсва връзката за свободната воля на човека, който я изразява. Другият проблем е идеята за символа при Аристотел. Той се дискутира дали е взет от епикурейците и стоиците или пръв Аристотел го въвежда – това е именно поради факта, че Аристотел като класически философ е повлиял на цялата философия на късната Античност. Отделя се внимание на идеята за единството на добро и красиво – калокагатия както и на специфичния стил на оратора и фигурите на речта – те са стилистични по своето съдържание, но реторически по своята функция и форма на изразяване, защото чрез тях се придава емоционална изразителност и се внася смисъл в текста – осъществява се единството на логос, патос и етос.

Ключови думи – реторика, естетика, симбиоза, катарзис

Красноречието като *етомакхия*: за Аристотеловата реторическа парадигма в перспективата на древногръцката ораторска практика

Методий Рождественски

30.XI. 16:30 ч.

Редица водещи изседователи на Аристотел (Кенеди, Фортенбах и др.) поставят въпроса за „моралната загадка“ на Аристотел, т.е. дали той оправдава двойни стандарти и една „софистическа реторика“. Струва ни се, че подобно противоречие не съществува нито в „Реторика“ като отделно произведение, нито в съпоставка с неговите „Етики“ и „Политика“, но най-ясно тази непротиворечивост може да бъде видяна в перспективата на самата древногръцка ораторска практика. Действително Аристотел мисли реториката като аналог на военното изкуство (Рет. II, 18.), ето защо изглежда удачно не-

говата реторическа парадигма да се представи като *етомахия*, т.е. сблъсък на характери, в който основното оръжие е етосът на оратора и неговият опонент.

Ключови думи: Аристотел, реторика, етос, характер, софистика, *етомахия*

Случайност и съдба в „Поетика“ на Аристотел: статуята на Митий в Аргос

КАМЕЛИЯ СПАСОВА

28.XI. 17:00 ч.

Докладът се спира върху преработването на понятията *случайност* и *съдба* в трагедийната логика според „Поетика“ на Аристотел. Превръщането на случайното събитие в съдбовно е ключов механизъм за задействане на трагическата ирония по оста знание/незнание. Случайното трябва да изглежда като че ли е станало неслучайно, а по вероятност и необходимост. Във фокуса ще бъде разгледан случаят със статуята на Митий в Аргос [Aristot. Poet. 1452a] като прост пример, който онагледява тази логика. Като контра-пример е взет похватът на *deus ex machina* – онзи механизъм, който не е подчинен на вътрешната логика на трагедията. *Deus ex machina* идва, за да внесе наново хаоса в един изрядно подреден модел.

Може ли Аристотел да говори за „Махабхарата“?

СТЕФАН СТЕФАНОВ

30.XI. 15:30 ч.

Основната цел е да се разбере дали това, което Аристотел казва за елинския епос в „Поетика“ е също така вярно и за други традиции, или не. Думите му ще бъдат преценени спрямо това, което разказва индийският епос „Махабхарата“ и от тяхното сравнение е възможно отговорът, ако не окончателен, да стане поне по-ясен. Епосът е така основен жанр за индоевропейците, че се очаква резултатите да са положителни.

Аристотелова терминология в *Elementa Rhythmica* на Аристоксен

Христо Тодоров

30.XI. 16:00 ч.

В този доклад ще анализирам употребата на няколко понятия — *morphe*, *skhema*, *taxis*, *kinesis*, *megethos*, *suntheton*, *phusis*, *aisthesis* — във фрагмента от трактат, написан от Аристотеловия ученик Аристоксен, който обикновено се озаглавява в съвременните издания като *Elementa Rhythmica*. Първо ще се опитам да установя значението на тези понятия в текста и да отговоря на въпроса доколко тяхната употреба може да се счита за терминологична. След това ще се опитам да проследя генеалогията на Аристоксеновите употреби до определени места от съчиненията на Аристотел или от други трактати в *Corpus Aristotelicum*, като идентифицирам случаите, в които Аристоксен предефинира или реинтерпретира дадено Аристотелово понятие. Крайната ми цел е да определя кои твърдения в *Elementa Rhythmica* могат да се характеризират като обща перипатетическа основа в теорията за ритъма, кои следват пряко Аристотеловото учение и кои могат да се считат за Аристоксенови иновации. Въз основа на това бихме могли да разширим перспективата си към въпроса доколко Аристоксен прилага пряко методи и теории на Аристотел към музиката и доколко излиза от стъпките на своя учител.

Арабският Аристотел: между забравената наука и незабравеността на битието

Тодор Тодоров

30.XI. 16:00 ч.

Една от големите мистификации в историята на философията, арабският Аристотел, прави възможен проект за метафизика от различен тип. Този проект се разгръща във философията на арабското средновековие, което погрешно схваща Аристотел като автентичния източник на тази мисловност и съответно като върхов синтез на философската мъдрост въобще. Така метафизиката добива нова рамка и значения – особени значения, които западната наука е забравила или принципно е отказала на метафизиката и които я

доближават до един забравен първоопит за динамиката на „откриването“ и разгръщането на битието – опит, който гравитира около понятието „интелект“, разбирано като трансцендентално условие за възможността на биващото. Това е една профетическа онтология, която отвежда към незабравеността на битието и в тези свои непознати, забравени измерения се доближава до алхимията, медицината, изпълнява мащабен антропологичен, космологичен и дори политически проект. Неоплатонизираният и ислямизиран арабски Аристотел е рамката, правеща възможно това мислене, това „откриване“ на битието, което Западната философия е забравила в смисъла на Хайдегер.

Интерпретация на понятието „начало“ в „Метафизика“ на Теофраст

Зоя Христова-Димитрова

30.XI. 15:30 ч.

„Метафизика“ на Теофраст е един от най-трудните за идентификация текстове, определян като част от непосредствения контекст на реализация на Аристотеловата философия. Възприеман така, текстът представя част от първоречесията на неговото учение за началата.

Основната задача на това изследване е решение на проблема: достига ли до интерпретация на началата Теофраст в текста или трактатът може да бъде възприеман като демонстрация на стандартен метод за размисъл върху набор от теми, показващи стил на работа?

Този резултат може да ни насочи към осмислянето на една сложна дилема: дали можем да търсим доразвиване на Аристотеловата интерпретация на „първите начала“, достигнала чрез „Метафизика“, или Теофраст коментира във фрагмента темата за началата като рефлексия без определена цел? Основният метод е анализ на аргументите и езика в текста.